

Til Finansdepartementet
8. april 2014

**Tilråkning om utelukkelse av Tahoe Resources Inc. fra
investeringsuniverset til Statens pensjonsfond utland**

Innhold

1	Sammendrag	1
2	Innledning	1
	2.1 Hva rådet har tatt stilling til.....	2
	2.2 Kilder.....	3
3	Bakgrunn.....	4
	3.1 Om Tahoe Resources og gruven El Escobal	4
	3.2 Kort om konflikten ved El Escobal	5
4	Anklager om menneskerettighetsbrudd ved El Escobal.....	7
5	Informasjon fra selskapet	11
6	Rådets vurdering	13
7	Tilrådning	14

1 Sammendrag

Etikkrådet tilrår å utelukke selskapet Tahoe Resources Inc. (Tahoe Resources) fra Statens pensjonsfond utland (SPU) på grunn av en uakseptabel risiko for at selskapet gjennom sin virksomhet i Guatemala medvirker til grove krenkelser av menneskerettighetene.

Selskapet driver El Escobal, en gruve som ligger i Guatemalas sørøstlige Santa Rosa-region. Det har over flere år vært en til tider svært alvorlig konflikt i og rundt El Escobal. Minst fem mennesker har blitt drept, og en femtittalls mennesker har blitt såret. Situasjonen tilspisset seg våren 2013 og førte til at myndighetene erklærte unntakstilstand i regionen 2. mai 2013.

Det er stor uenighet blant de involverte partene om kilden til konflikten og hendelsesforløpet under flere sammenstøt. Partene beskylder hverandre for å spre løgn og feilinformasjon.

Tahoe Resources mener at volden i og rundt El Escobal skyldes utenforstående kriminelle grupper og ikke en reell motstand mot gruen. Videre mener selskapet at flertallet av lokalbefolkningen støtter gruvedriften.

Dette synet deles ikke av kontoret til FNs høykommissær for menneskerettigheter i Guatemala, som skriver at den voldelige konflikten i området skyldes misnøye med gruen og myndighetenes konsesjonstildelingsprosess der lokalbefolkningen ikke ble tilstrekkelig konsultert. Videre viser høykommissærens kontor til situasjonen ved gruen som et eksempel på hvordan menneske- og urfolksrettighetsforkjempere er særlig utsatt for vold og forfølgelse i forbindelse med utvinningsprosjekter i Guatemala. Med utgangspunkt i volden som fant sted ved El Escobal i 2013, konkluderer høykommissærens kontor i 2014 med at utvinningselskaper mangler mekanismer som kan garantere at deres sikkerhetspraksis er i samsvar med internasjonale forventninger.

Etikkrådet har vært i kontakt med Tahoe Resources i flere omganger, og selskapet har kommentert et utkast til tilrådning.

Situasjonen som rapportene fra kontoret til FNs høykommissær beskriver, er alvorlig, og under slike forhold er det særlig viktig at selskaper arbeider for å etterleve internasjonale normer og retningslinjer. Med utgangspunkt i den fastlåste situasjonen og selskapets svar til rådet er det vanskelig for rådet å konkludere med at selskapets systemer og strategier er egnet til å avdekke, forhindre og kompensere for menneskerettighetsbrudd knyttet til virksomheten.

Etter en samlet vurdering har rådet kommet til at det foreligger en uakseptabel risiko for at Tahoe Resources medvirker til grove krenkelser av menneskerettighetene.

2 Innledning

Etikkrådet besluttet i juni 2013 å vurdere fondets investering i Tahoe Resources¹ opp mot retningslinjene for observasjon og utelukkelse fra SPU's investeringsunivers (de etiske retningslinjene).² Bakgrunnen var informasjon om grove menneskerettighetsbrudd knyttet til selskapets gruve, El Escobal. Fredelig motstand mot gruen hadde eskalert til en voldelig konflikt der både motstandere av gruen og polititjenestemenn var blitt drept.

¹ Selskapet har *Issuer Id*: 18846897 and ISIN nr.: CA8738681037.

² <http://www.regjeringen.no/nb/sub/styrer-rad-utvalg/etikkradet/etiske-retningslinjer.html?id=425277>.

Ved utgangen av 2013 eide SPU aksjer i selskapet til en verdi av NOK 86,5 millioner, tilsvarende en eierandel på 0,59 prosent.

2.1 Hva rådet har tatt stilling til

Etikkrådet har vurdert om det er en uakseptabel risiko for at Tahoe Resources medvirker til grove eller systematiske krenkelser av menneskerettighetene etter de etiske retningslinjenes § 2, tredje ledd bokstav a.

I sin vurdering har rådet lagt vekt på FNs veiledende prinsipper om næringsliv og menneskerettigheter som sier at selskaper skal påse at de gjennom sin virksomhet ikke bidrar til krenkelser av menneskerettighetene til dem som berøres av virksomheten.³ I dette ligger det at selskaper skal følge nasjonal rett selv om denne ikke håndheves av myndighetene i området, og at de skal respektere prinsippene i relevante internasjonale instrumenter der nasjonal rett er fraværende. FNs *Global Compact* og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper legger også FNs veiledende prinsipper til grunn for sitt arbeid med næringsliv og menneskerettigheter.⁴

Ifølge FNs veiledende prinsipper skal selskaper gjøre en gjennomgang av de faktiske og mulige negative effektene som virksomheten kan ha på menneskerettighetene. Selskapet skal så iverksette tiltak tilpasset resultatene av gjennomgangen og også undersøke effektene av og justere tiltakene sånn at de forhindrer fremtidige brudd. Selskapet skal også kommunisere utad hvordan det adresserer risiko for brudd. Prinsippene sier at en slik *due diligence*-prosess:

- a) *“Should cover adverse human rights impacts that the business enterprise may cause or contribute to through its own activities, or which may be directly linked to its operations, products or services by its business relationships;*
- b) *Will vary in complexity with the size of the business enterprise, the risk of severe human rights impact, and the nature and context of its operations;*
- c) *Should be ongoing, recognizing that the human rights risks may change over time as the business enterprise’s operations and operating context evolve.”*

Dette betyr at et selskap som har fått konsesjon for å utvinne naturressurser i et område, før det går i gang med virksomheten og så tidlig som mulig, skal kartlegge om virksomheten kan føre til menneskerettighetsbrudd. Hvor kompleks en *due diligence*-prosess skal være, avhenger av størrelsen på virksomheten, risikoen for negativ innvirkning på menneskerettighetene og situasjonen for øvrig. En stor virksomhet som skal etableres i et område der risikoen for menneskerettighetsbrudd er stor, skal dermed gjøre en ekstra stor innsats for å unngå å medvirke til menneskerettighetsbrudd.⁵

Videre fastslår FNs veiledende prinsipper i § 18 at selskaper skal vurdere hvem sine menneskerettigheter de berører gjennom en åpen og inkluderende prosess:

“In order to gauge human rights risks, business enterprises should identify and assess any actual or potential adverse human rights impacts with which they may be involved either through their own activities or as a result of their business relationships. This process

³ FNs Veiledende prinsipper om næringsliv og menneskerettigheter, se <http://www.business-humanrights.org/SpecialRepPortal/Home/Protect-Respect-Remedy-Framework/GuidingPrinciples>.

⁴ Se UN Global Compact, http://www.unglobalcompact.org/Issues/human_rights/Tools_and_Guidance_Materials.html og OECDs [Retningslinjer for flernasjonale selskaper](http://www.responsiblebusiness.no/retningslinjer/), <http://www.responsiblebusiness.no/retningslinjer/>.

⁵ FNs veiledende prinsipper om næringsliv og menneskerettigheter artikkel 14 og 17 (b) med tilhørende kommentarer.

should... involve meaningful consultation with potentially affected groups and other relevant stakeholders, as appropriate to the size of the business enterprise and the nature and context of the operation.” Og videre: “To enable business enterprises to assess their human rights impacts accurately, they should seek to understand the concerns of potentially affected stakeholders by consulting them directly in a manner that takes into account language and other potential barriers to effective engagement.”

I andre saker der Etikkrådet har vurdert utelukkelse under menneskerettighetskriteriet, har rådet tatt utgangspunkt i følgende vurderingsmomenter:

- Er det en klar sammenheng mellom selskapets virksomhet og de foreliggende normbruddene?
- Har selskapet aktivt medvirket til normbruddene, eller har selskapet hatt kunnskap om normbruddene, men unnlatt å søke å forhindre dem?
- Pågår normbruddene fortsatt, eller er det sannsynlig at normbrudd vil skje i fremtiden?

I vurderingen av sammenhengen mellom selskapets virksomhet og normbruddene har rådet også lagt vekt på om disse er foretatt med sikte på å tjene selskapets interesser eller tilrettelegge forholdene for selskapet. Videre har rådet lagt vekt på hva selskapet har gjort for å forhindre fremtidige brudd.

2.2 Kilder

Tilrådommen er basert på FN-rapporter, rettsavgjørelser, rapporter fra interesseorganisasjoner herunder urfolksorganisasjonen Xinka-parlamentet og menneskerettighetsorganisasjonene Amnesty International og UDEFEGUA,⁶ nyhetsartikler samt radio- og fjernsynsintervjuer.⁷ Informasjon fra disse og andre kilder som nevnes i fotnotene, har blitt sammenholdt med informasjon fra forskere fra Universitetet i Oslo med felterfaring fra området samt kontoret til FNs høykommissær for menneskerettighetene i Guatemala. Selskapet har kommentert et utkast til tilråddning og dessuten svart på spørsmål fra rådet. Informasjon om Tahoe Resources og El Escobal er hentet fra selskapets websider.⁸

De involverte partene beskylder hverandre for å spre løgn og feilinformasjon. Dette har gjort Etikkrådets informasjonsinnhenting krevende.

⁶ UDEFEGUA står for "Unidad de Protección a Defensoras y Defensores de Derechos Humanos, Guatemala" og er en kjent menneskerettighetsorganisasjon i Guatemala.

⁷ Særlig fra FNs høykommissærs kontor for menneskerettigheter i Guatemala (<http://www.ohchr.org.gt/informes.asp>), men også FNs spesialrapportør for urfolk, se særlig <http://unsr.jamesanaya.org/special-reports/observations-on-the-situation-of-the-rights-of-the-indigenous-people-of-guatemala-with-relation-to-the-extraction-projects-and-other-types-of-projects-in-their-traditional-territories>, COPXIG (2012?) "Mapeo de la situación actual de la región Xinka por la operación de las empresas de extracción de Santa Rosa, Jutiapa y Jalapa" og COPXIG (2012), "Propuestas de desarrollo planteadas por las comunidades Xinkas de Santa Rosa Jutiapa y Jalapa". Se også "Petición de los Pueblos Maya y Xinka contra el Estado de Guatemala" (september 2013), samt rapporter til Amnesty International, CALAS og UDEFEGUA sitert i fotnotene.

⁸ www.tahoeresourcesinc.com. Alle websider i denne tilrådommen var tilgjengelige per 22. februar 2013.

3 Bakgrunn

3.1 Om Tahoe Resources og gruen El Escobal

Tahoe Resources (tidligere CKM Resources Inc.) er et amerikansk gruveselskap med hovedkvarter i Nevada, USA. Selskapet er børsnotert i Toronto og New York. Med 40 prosent eierskap er Goldcorp Inc. (Goldcorp) Tahoe Resources' største aksjonær.

Tahoe Resources eier 100 prosent av gruen El Escobal gjennom sitt heleide datterselskap Minera San Rafael.⁹ Letekonsesjon ble først tildelt Goldcorps heleide datterselskap Entre Mares de Guatemala i 2007.¹⁰ Tahoe Resources kjøpte denne konsesjonen i 2010 og har siden da fått den fornyet én gang. Selskapet har gjennomført en miljøkonsekvensvurdering som ble godkjent av myndighetene i 2011.¹¹ I april 2013 fikk Tahoe Resources utvinningstillatelse av Guatemalas gruvedepartement. Tahoe Resources har tillatelse til å drive gruen i 25 år, men dette kan forlenges til 50 år.

Kommersiell produksjon av sølv, gull, bly og zink begynte i januar 2014. Ifølge selskapet vil gruen skape mer enn 800 arbeidsplasser og stå for 2 prosent av Guatemalas BNP når den er i full produksjon.¹² Den nærmeste byen er San Rafael las Flores med ca. 3 000 innbyggere.

El Escobal er selskapets eneste pågående prosjekt. Selskapet har også søkt om andre konsesjoner på nærmere 2 500 km² i området. Av disse har selskapet så langt fått tildelt litt under 130 km².¹³ Konsesjonene som selskapet har søkt om er spredt over tre kommuner (Santa Rosa, Jalapa og Jutiapa) og omfatter ti byer og opp til femti landsbyer. I 2013 kunngjorde Guatemalas president et midlertidig moratorium på nye tildelinger av letekonsesjoner, men dette vil ifølge selskapet ikke ha stor betydning for dets virksomhet.¹⁴

Figur 1: Oversiktskart over Guatemala som viser beliggenheten til El Escobal.¹⁵

⁹ Minera San Rafael og Tahoe Resources Inc. omtales heretter som Tahoe Resources.

¹⁰ Entre Mares de Guatemala og Goldcorp Inc. omtales heretter som Goldcorp.

¹¹ <http://www.tahoeresourcesinc.com/tahoe-resources-receives-environmental-permit-to-commence-underground-development/>.

¹² Kommunikasjon med selskapet og selskapets factsheet, <http://www.tahoeresourcesinc.com/wp-content/uploads/2010/09/TahoeCSRSnapshot.pdf>.

¹³ http://www.tahoeresourcesinc.com/wp-content/uploads/2010/09/Escobal_NI43-101_PEA_May2012.zip.

¹⁴ <http://www.tahoeresourcesinc.com/guatemala-proposes-temporary-moratorium-on-new-mining-licenses/>.

¹⁵ http://www.tahoeresourcesinc.com/wp-content/uploads/2010/09/Escobal_NI43-101_PEA_May2012.zip.

3.2 Kort om konflikten ved El Escobal

Det har over flere år vært en pågående og til tider alvorlig konflikt i og rundt El Escobal. Konflikten er sammensatt og ser ut til å omfatte mye mer enn bare motstand mot Tahoe Resources, selv om motstanden mot gruven står sentralt i hendelsene i og rundt San Rafael las Flores.¹⁶

Voldelige sammenstøt mellom demonstranter og sikkerhetsstyrker har de siste årene ført til et femtitalls skadde, minst fem døde og store materielle skader. Volden eskalerte i første halvdel av 2013 og førte til at myndighetene erklærte unntakstilstand i regionen 2. mai 2013.¹⁷

Det er sterk uenighet om kilden til konflikten. Selskapet mener at konflikten skyldes utenforliggende forhold som ikke har noe med gruven å gjøre og at gruven har støtte blant lokalbefolkningen.

Menneskerettighets- og urfolksorganisasjoner, den katolske kirken, borgermestere i to nabokommuner, en rekke interesseorganisasjoner og store deler av befolkningen i de tre regionene som konflikten berører (Santa Rosa, Jalapa og Jutiapa), har en annen oppfatning.¹⁸ Disse aktørene er organisert i en aktiv protestbevegelse som har demonstrert mot gruven siden 2011.

Protestbevegelsen mener at kilden til konflikten er at lokalbefolkningen, som ikke ønsker gruvedrift i området, verken ble konsultert eller tilstrekkelig informert da lete- og utvinningskonsesjoner ble tildelt selskapet. De sier at mange ikke visste om gruveplanene før det var for sent, og at Energi- og gruvedepartementet heller ikke tok hensyn til de klagene som ble inngitt før selskapet fikk tillatelse til å etablere gruven.¹⁹ Lokalbefolkningen protesterer mot denne situasjonen, men har de siste årene ifølge protestbevegelsen blitt møtt med vold, trusler og juridisk forfølgelse fra selskapets og myndighetenes side.²⁰

Ifølge protestbevegelsen har gruvedriften ingen støtte hos lokalbefolkningen. De viser til § 63-66 i Guatemalas kommunelov som gir lokalbefolkningen i en kommune rett til å bli konsultert "når det dreier seg om generelle spørsmål som berører alle beboerne".²¹ Med utgangspunkt i denne loven har de siden 2011 organisert en rekke konsultasjoner (såkalte

¹⁶ For en oversikt over konkrete hendelser, se <http://www.plazapublica.com.gt/content/cronologia-del-conflicto-en-torno-la-mina-san-rafael>.

¹⁷ Se blant annet rapporten fra kontoret til FNs høykommissær for menneskerettigheter, "Approval of licenses for mining and energy projects continued to generate conflict. In the mining site of El Escobal (San Rafael las Flores, Santa Rosa), peaceful anti-mining protests involving neighbouring communities were held, but there were also recurring outbreaks of violence. In January, two private security guards were killed by armed persons. In April, six villagers were injured by security guards, one policeman was killed in San Rafael and 25 police officers were detained by the communities for 14 hours in Xalapán. These incidents led to the declaration of a state of emergency in May." A/HRC/25/19/Add.1 (2014), "Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the activities of her office in Guatemala", § 64, tilgjengelig på <http://www.refworld.org/docid/53353ed24.html>.

¹⁸ Aguilar Støen (2013), "Cada día somos más"; *The campaign against "El Escobal" mine in south-eastern Guatemala*.

¹⁹ Protestbevegelsen mener at konsesjonen ikke skulle ha vært tildelt før klagene var behandlet. Klagene ble avvist fordi klagerne ifølge departementet ikke hadde rettslig interesse. Departementet ble i juli 2013 pålagt av tingretten til å ta stilling til klagene. Departementet har anket dommen. http://www.prensalibre.com/noticias/justicia/Sala-ordena-conocer-oposicion-mineria_0_962303773.html.

²⁰ Amnesty International (2012), *Submission to the UN Human Rights Committee*, http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/GTM/INT_CCPR_NGO_GTM_104_8958_E.doc, side 13.

²¹ *Código Municipal de Guatemala* (§ 64), tilgjengelig på <http://derecholeyes.com/wp-content/uploads/2013/02/Co%CC%81digo-Municipal-Guatemala.pdf>.

consultas) for å se om “gruven” (El Escobal spesielt og all gruvevirksomhet generelt) har støtte hos lokalbefolkningen i byene og landsbyene rundt El Escobal. De aller fleste *consultas* som har vært gjennomført, viser at et stort flertall i området er mot gruven.²² Protestbevegelsen mener derfor at videre virksomhet bør stanses.

Tahoe Resources og Guatemalas industriorganisasjon *Camara de Industria de Guatemala* mener at disse *consultas* strider mot grunnloven når formålet er å stanse et utvinningsprosjekt som staten allerede har gitt tillatelse til. Videre mener selskapet at *consulta*-prosessene er manipulert, og at befolkningen ble tilstrekkelig konsultert i samsvar med kravene i loven som en del av konsesjonstildelingen.²³

En av disse *consultas* ble klaget inn til Guatemalas høyesterett, som i desember 2013 konkluderte med at den ikke var grunnlovsstridig, og at lokalbefolkningen har rett til å bli konsultert i spørsmål som berører dem direkte.²⁴ *Consultas* gir ikke lokalbefolkningen vetorett over statlige myndigheters tildeling av konsesjoner, men de skal være et ledd i statens beslutningsprosess.²⁵

At dette ikke var tilfelle da Tahoe Resources ble tildelt konsesjonen på El Escobal, skal ha skapt stor mistro til myndighetene og selskapet, ikke minst blant xinka-folket.²⁶ Mesteparten av den gjenværende xinka-befolkningen (16 000 mennesker ifølge den siste folketellingen) befinner seg i Santa Rosa, Jutiapa og Jalapa, der Tahoe Resources opererer eller har søkt konsesjoner (se Figur 2). Ifølge FNs spesialrapportør for urfolk er mangel på reelle konsultasjoner én av hovedgrunnene til voldelig konflikt knyttet til utvinningsindustrien i Guatemala.²⁷

I utgangspunktet har xinka-folket liten tillit til Guatemalas myndigheter, som de opplever som rasistiske.²⁸ Xinka-parlamentet og –organisasjoner har engasjert seg aktivt i opposisjonen mot gruven og det de opplever som en påtvungen utviklingsmodell basert på store inngrep i naturen. Derfor motsetter de seg gruvevirksomhet og krever å bli konsultert før konsesjoner tildeles i områdene der de bor.²⁹

San Rafael las Flores regnes ikke som en tradisjonell xinka-landsby, og majoriteten av befolkningen (99,6 prosent) er *ladinos*, altså urfolksetterkommere som snakker spansk og kler seg på vestlig vis. Likevel mener xinka-folket å være direkte berørt av selskapet og dets gruvekonsesjoner i regionen. I likhet med resten av protestbevegelsen viser de til at selskapet

²² Etikkrådet har fått tilgang til resultatene av 13 *consultas*, i fem kommuner og åtte landsbyer (i kommunen San Rafael las Flores). Antall deltakere i disse har variert fra noen hundre i landsbyene til 24 500 i Jalapa. Ved 12 *consultas* var mer enn 96 prosent mot gruvevirksomheten i området. I én av avstemningene stemte 53 prosent av befolkningen i landsbyen for gruven, mens 47 prosent stemte i mot.

²³ Se avsnitt 5, Informasjon fra selskapet.

²⁴ <http://www.businessweek.com/ap/2013-12-09/guatemala-top-court-local-polls-on-mining-legal>.

²⁵ Se konklusjonen samt side 24 og følgende (særlig side 27) i dommen. Sakens referansenummer er 4639-2012 og 4646-2012.

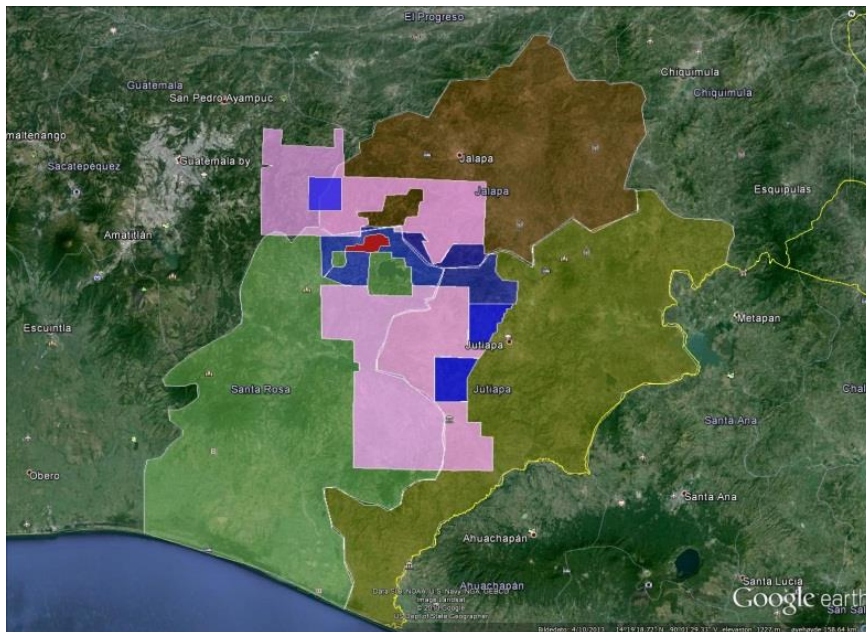
²⁶ Rådets e-postutveksling med Mariel Aguilar-Støen. Aguilar-Støen er en seniorforsker fra Universitetet i Oslo som i 2009 gjorde feltarbeid i Santa Rosa og som siden har reist dit med jevne mellomrom for å forske på protestbevegelsen.

²⁷ Se Anaya, James (7. juni 2011), “Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights and fundamental freedoms of indigenous people, James Anaya - Observations on the situation of the rights of the indigenous people of Guatemala with relation to the extraction projects, and other types of projects, in their traditional territories”. http://unsr.jamesanaya.org/docs/special/2011-special-guatemala-a-hrc-18-35-add3_en.pdf § 14.

²⁸ COPXIG (2012?) “Mapeo de la situación actual de la región Xinka por la operación de las empresas de extracción de Santa Rosa, Jutiapa y Jalapa”.

²⁹ COPXIG (2012), “Propuestas de desarrollo planteadas por las comunidades Xinkas de Santa Rosa Jutiapa y Jalapa”.

har fått eller søker konsesjoner over store deler av Santa Rosa, Jalapa og Jutiapa (se Figur 2). De oppfatter El Escobal som den første av en rekke gruveprosjekter som vil påvirke dem direkte, som de ikke ønsker, og som de føler seg uten mulighet til å stanse.³⁰

Figur 2: Google Earth-kart over det aktuelle området. De tre regionene Jalapa, Santa Rosa og Jutiapa er tegnet inn. Konsesjonene som selskapet har søkt om eller fått, er tegnet på kartet. Rosa indikerer prospektering, blått indikerer letelisenser og rødt indikerer utvinningstillatelse.³¹

4 Anklager om menneskerettighetsbrudd ved El Escobal

Protestbevegelsen og menneske- og urfolksrettighetsorganisasjoner mener at selskapet og myndighetene bruker vold, trusler, vilkårlige fengslinger og militærmakt for å bekjempe, sverte og kriminalisere legitime menneskerettighetsforkjempere.³²

Anklager om bruk av vold mot demonstranter

Etter en rekke voldelige episoder de siste årene skal påtalemyndighetene ha undersøkt hvilken rolle selskapets tidligere sikkerhetsansvarlige Alberto Rotondo kan ha spilt i noen av konfliktene rundt gruen. Påtalemyndighetene skal blant annet ha avhørt Rotondo i

³⁰ Aguilar-Støen, Mariel (2013): “Central to the dispute between “El Escobal’s” proponents and opponents is the geographical location of the activities of the mine. In discussions about the mine, the government and the company refer only to the area where the infrastructure of the mine is visible in the municipality of San Rafael las Flores and to the 29 square kilometres for which the exploitation license has been granted (marked in red in the map). Opponents to the mine refer to the almost three thousand kilometres involved in exploitation, exploration and reconnaissance licenses. That is one of the reasons why the anti-mining campaign gathers people from over thirty communities from ten municipalities and three departments”. Se også <http://www.plazapublica.com.gt/content/xalapen-el-fuerte-en-la-montana>.

³¹ Etikkrådets eget kart, kun ment som illustrasjon. Selskapets konsesjoner er hentet fra http://www.tahoeresourcesinc.com/wp-content/uploads/2010/09/Escobal_NI43-101_PEA_May2012.zip.

³² Se blant annet Amnesty (2013), *Public Statement on Tahoe Resources’ Escobal Project*, <http://www.amnesty.ca/news/public-statements/public-statement-on-tahoe-resources%E2%80%99-escobal-project>, *Petición de los Pueblos Maya y Xinka contra el Estado de Guatemala* (september 2013) og UDEFEGUA (2013) *Denuncia 9-2013* datert 2. mai 2013.

forbindelse med voldelige sammenstøt som fant sted 11. januar 2013, som blant annet resulterte i to døde sikkerhetsvakter og en død demonstrant. Demonstranten skal ha dødd som følge av skadene han ble påført etter å ha blitt kastet ut av en bil i fart.³³ Påtalemyndighetene skal senere ha beordret telefonavlytting av Rotondo.³⁴

Påtalemyndighetene la 6. mai 2013 fram flere telefonsamtaler i retten der Rotondo tilsynelatende beordrer drap på demonstranter.³⁵ Samtalene skal ha funnet sted i forbindelse med hendelser 27. april, der selskapets sikkerhetsstyrker skjøt med gummikuler på demonstranter.³⁶ Syv ble såret, to alvorlig. Selskapet hevder at de skadde var blant en gruppe på 20 mennesker med macheter som prøvde å bryte seg inn på gruvens område.³⁷ Demonstrantene hevder på sin side at de bare sto utenfor graven og snakket sammen.³⁸

I en av samtalene som ble lagt fram, skal Rotondo ha sagt til Tahoes kommunikasjons- og sikkerhetsrådgiver Juan Pablo Oliva at de må "fjerne søppelet", og at de ikke kan tillate at det etablerer seg en fast opposisjon mot graven. I samtalene gir han også ordre om å rydde opp på åstedet, samt endre den offisielle politirapporten. I en senere samtale sier Rotondo til sin sønn at han har beordret drap på demonstranter og må forlate Guatemala for å unngå problemer med loven.³⁹

Rotondo ble som følge av samtalene pågrepet på flyplassen og blant annet siktet for legemsbeskadigelse.⁴⁰ Rotondo fratrådte som sikkerhetsansvarlig 29. april 2013. Rettssaken er ikke avsluttet.

Kontoret til FNs høykommissær for menneskerettigheter i Guatemala nevner denne hendelsen som et av flere eksempler på "*abuse by security company personel during protests against mining projects*" i sin 2013-rapport til Menneskerettighetskommisjonen. Høykommissæren konkluderer: "*The absence of mechanisms within the business sector, particularly among extractive companies, to guarantee that company security practices are in compliance with international standards, is of concern.*"⁴¹

Anklager om drap og trusler

Den 17. mars 2013 skal fire mennesker ha blitt bortført på vei hjem etter å ha deltatt i en *consulta* i landsbyen "El Volcancito", som ligger tett inntil El Escobal. Tre av de fire hadde ledende posisjoner blant xinka-folket: Xinkaparlamentets president, visepresident og sekretær. Bilen de reiste med, ble stanset av 10-12 bevæpnede mennesker. Sekretæren ble senere funnet død, og skal ifølge politirapporten ha vært bundet og kneblet. Visepresidenten rømte ved å hoppe ut av en bil i fart, mens den tredje løp vekk. Presidenten ble funnet i live dagen etter. Under bortføringen skal han ha blitt stilt spørsmål om sitt forhold til El Escobal og

³³ <http://www.plazapublica.com.gt/content/cronologia-del-conflicto-en-torno-la-mina-san-rafael>.

³⁴ <http://www.plazapublica.com.gt/content/el-pico-del-conflicto-minero>.

³⁵ I telefonsamtale med sine underordnede skal Rotondo blant annet ha sagt: "*Maten a esos hijos de la gran puta*"; "*Malditos perros que no entienden que la mina genera trabajo*"; og "*Hay que quitar a esos animales pedazos de mierda*". <http://www.s21.com.gt/node/302047>.

³⁶ UDEFEGUA (2013).

³⁷ <http://www.tahoeresourcesinc.com/tahoe-clarifies-reports-regarding-incidents-near-escobal-project/>.

³⁸ <http://www.plazapublica.com.gt/content/el-pico-del-conflicto-minero>. Se også UDEFEGUA (2013), *Denuncia* 9-2013.

³⁹ <http://www.s21.com.gt/node/302047>.

⁴⁰ <http://www.mp.gob.gt/2013/05/asesor-de-mina-san-rafael-ligado-a-proceso/>.

⁴¹ A/HRC/25/19/Add.1 (2014), § 44, "Additionally, OHCHR-Guatemala registered new complaints of abuse by security company personnel during protests against mining projects. In May, a security official from the San Rafael mine was charged with bodily injury and obstruction of justice during an attack by the company's private security guards against a group of demonstrators."

protestbevegelsen. Bortføringen og drapet har etter det rådet kjenner til, ikke blitt oppklart.⁴² Kontoret til FNs høykommissær for menneskerettigheter i Guatemala nevner drapet som ett av tre drap på menneskerettighetsforsvarere i Guatemala tilknyttet konflikter om naturressursutvinning.⁴³

Organisasjonen *Centro de Acción Legal Ambiental y Social de Guatemala* (CALAS) har utfordret selskapets utvinningskonsesjon i retten. Den 3. april skal en motorsyklist ha kjørt opp til CALAS' kontor og skutt tre skudd i været. Samme dag skal noen ha brutt seg inn i huset til CALAS' advokat, Rafael Maldonado, for andre gang (første gang skal ha vært 19. mars).⁴⁴

Menneskerettighetsorganisasjoner og protestbevegelsen tolker disse og lignende hendelser som forsøk på å skremme medlemmer av protestbevegelsen til taushet.⁴⁵

Kriminalisering av legitime menneskerettighetsforkjempere

Ifølge kontoret til FNs høykommissær for menneskerettigheter i Guatemala er mennesker som kjemper for økonomiske-, sosiale-, kulturelle- og miljørettigheter i forbindelse med utvinningsprosjekter, særlig utsatte i landet. San Rafael las Flores brukes som et eksempel på dette i 2013-rapporten til FNs menneskerettighetskommisjon der det blant annet står at *"Protests by indigenous and peasant communities and social organizations, as in the land conflicts in Los Regadillos, Quiché; Santa María Xalapán, Jalapa; San Rafael Las Flores, Santa Rosa; and Santa Cruz Barillas, Huehuetenango, often resulted in the use of disproportionate criminal charges, such as those of resistance, attack, terrorism and illegal association"*.⁴⁶

Også i 2014 henviste kontoret til FNs høykommissær for menneskerettigheter direkte til San Rafael las Flores i sin rapport: *"OHCHR-Guatemala observed that protests by communities and social organizations against projects for the exploitation of natural resources frequently triggered criminal proceedings against protestors with charges such as terrorism and criminal conspiracy, which appear disproportionate to the gravity of the alleged offences. Several cases were dismissed by the judiciary due to the lack of evidence and the inability to prove individual responsibility. Examples include... the cases of 26 people detained in San*

⁴² Se <http://www.elperiodico.com.gt/es/20130319/pais/226108> og <http://www.elperiodico.com.gt/es/20130320/pais/226150/>. Se også intervju med Xinka-parlamentets president og viseministeren for sikkerhet rett etter hendelsene her: <http://noticias.emisorasunidas.com/noticias/primera-hora/lider-comunitario-santa-maria-xalapán-relata-secuestro>. Den døde mannen skal ha blitt kvalt i sitt eget oppkast og viste tegn til å ha blitt slått kraftig på hodet.

⁴³ "According to the Unit for the Protection of Human Rights Defenders of Guatemala (UDEFEUGA), attacks and threats against human rights defenders increased in the past five years... These included the killings of... Exaltación Marcos Ucelo, a member of the Council of Santa María Xalapán.... These three cases took place in the context of conflicts related to the exploitation of natural resources." A/HRC/25/19/Add.1 (2014).

⁴⁴ UDEFEUGA (2013) *Denuncia 9-2013* datert 2. mai 2013. Se et intervju med Rafael Maldonado her: <http://noticias.emisorasunidas.com/noticias/primera-hora/lider-comunitario-santa-maria-xalapán-relata-secuestro>. Innbruddet nevnes også i rapporten fra kontoret til FNs høykommissær for menneskerettigheter i Guatemala, se A/HRC/25/19/Add.1, § 46.

⁴⁵ Rådet har også fått troverdig informasjon om en annen xinka som skal ha blitt truet 17. april 2013. Han skal ha fått beskjed om ikke å kritisere gruveprosjektet. For enda et eksempel, se <http://cmiguate.org/comunicado-unsitragua-detencion-ilegal-de-roberto-gonzalez-ucelo/>.

⁴⁶ A/HRC/22/17/Add.1 (2013), *Annual report of the United Nations High Commissioner for Human Rights; Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights on the activities of her office in Guatemala*. Tilgjengelig på http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/RegularSession/Session22/A-HRC-22-17-Add1_EN.pdf.

*Rafael las Flores, in April, on charges of “unlawful assembly” and attacks on public authorities, who were subsequently released due to lack of evidence.”*⁴⁷

I september 2013 klaget xinka- og mayaorganisasjoner Guatemala inn for Den interamerikanske menneskerettighetskommisjonen (CIDH). Organisasjonene mener at utvinningsloven og prosessen som førte til den, bryter menneskerettighetene. I klagen kritiserer organisasjonene at gruvekonsesjoner tildeles uten at lokalbefolkningen konsulteres. Videre hevder de at myndighetene kriminaliserer protestledere som protesterer mot eksisterende gruver og konsesjonstildelinger, og at vold mot demonstranter ikke etterforskes. I klagen brukes El Escobal som et eksempel på dette.⁴⁸

Protestbevegelsen hevder at politiet ensidig bygger på opplysninger fra selskapet når de arresterer demonstranter.⁴⁹ Demonstrantene viser blant annet til en liste over motstandere av El Escobal-gruven som selskapets sikkerhetssjef Rotondo skal ha gitt til politimesteren og som skal ha vært utgangspunkt for arrestasjoner.⁵⁰

Unntakstilstanden i mai 2013

Det ble erklært unntakstilstand (*estado de sitio*) 2. mai 2013 i Jalapa, Mataquescuintla, Castillas og San Rafael las Flores.⁵¹ Under unntakstilstanden mobiliserte myndighetene 2 500 soldater, 600 politimenn og 1 000 støttemannskap samt pansrede kjøretøy og helikoptre.⁵² En permanent militærstyrke med flere hundre soldater ble etablert i nærheten av gruven.

Kontoret til FNs høykommissær for menneskerettigheter i Guatemala knytter unntakstilstanden direkte til konflikten ved El Escobal i sin 2013-rapport til menneskerettighetskommisjonen: *“Energy and mining projects, especially those in indigenous territories, were one of the main sources of unrest. The conflicts related to these projects occasionally led to episodes of violence, such as in El Escobal and Santa Cruz Barillas. In May, a state of emergency (estado de sitio) was declared in some municipalities in the departments of Jalapa and Santa Rosa. A common denominator in these social conflicts was the failure to inform and to consult with indigenous and other local communities potentially affected by these projects.”*⁵³

Guatemalas statsadvokat for menneskerettighetssaker (*“Procurador de los derechos humanos”*) skriver at Guatemalas myndigheter bruker unntakstilstand for å begrense lokalbefolkningens rettigheter i situasjoner der lokalbefolkning protesterer mot utvinningsindustrien. Situasjonen i San Rafael las Flores brukes som et eksempel på dette, og

⁴⁷ A/HRC/25/19/Add.1 (2014) § 47.

⁴⁸ *Petición de los Pueblos Maya y Xinka contra el Estado de Guatemala* (september 2013).

⁴⁹ Ifølge menneskerettighetsorganisasjonen Nisgua (*Network in Solidarity with the People of Guatemala*) har det vært mer enn 70 forskjellige rettssaker mot mennesker i motstandsbevegelsen siden november 2011. Alle sakene er blitt henlagt. <http://nisgua.org/r77.pdf>. Se også Amnesty International (2013) og *Petición de los Pueblos Maya y Xinka contra el Estado de Guatemala* (september 2013) (særlig fotnote 31).

⁵⁰ <http://www.plazapublica.com.gt/content/el-pico-del-conflicto-minero>.

⁵¹ Unntakstilstanden ble begrunnet i a) en serie alvorlige sabotasjehandlingene som “påvirket produksjonsaktiviteten til mennesker og rettslige subjekter”, b) at eksplosiver hadde blitt stjålet, c) at det hadde blitt utøvd vold mot militær- og politistyrker og d), at fri ferdsel hadde blitt hindret. Presidenten har offentlig knyttet disse handlingene til organisert kriminalitet, narkotikasmuglere og andre “eksterne grupper” som han gir ansvaret for voldshandlingene i området den siste tiden.

⁵² <http://www.plazapublica.com.gt/content/las-mentiras-del-estado-de-sitio>.

⁵³ A/HRC/25/19/Add.1, § 16. San Rafael las Flores befinner seg i Santa Rosa.

unntakstilstanden av 2. mai 2013 nevnes som et eksempel på hvordan politiet undertrykker den folkelige protestbevegelsen mot El Escobal.⁵⁴

Etter det rådet forstår, førte unntakstilstanden til en oppløsning av organisert motstand mot gruen og en midlertidig stans i konsultasjonsprosessen. Arrestordre mot ledere av protestbevegelsen skal også ha blitt utstedt, herunder Xinka-parlamentets president. Alle siktelsene skal senere ha blitt frafalt.⁵⁵ Det skal være en klar oppfatning blant lokalbefolkningen at unntakstilstanden hadde som formål å beskytte gruveselskapets interesser.⁵⁶

5 Informasjon fra selskapet

Etikkrådet har fått informasjon fra Tahoe Resources ved flere anledninger, første gang i 14. august 2013. Selskapet har også svart på oppfølgingsspørsmål i senere e-postutvekslinger med rådet og gitt kommentarer til et utkast til tilrådning.

Selskapet mener at rådets analyse bygger på unøyaktige presseoppslag og spekulasjoner uten faktagrunnlag. Videre mener selskapet at rådet tar for gitt at Alberto Rotondo er skyldig i det han blir anklaget for, selv om saken mot ham fortsatt pågår.

Selskapet mener at situasjonen i og rundt El Escobal har vært fredelig etter at myndighetene erklærte unntakstilstand. Selskapet skriver at *“...President Perez Molina lifted the regional state of emergency in late May and established a much needed permanent police force in San Rafael. The residents of the San Rafael communities have seen significantly decreased tension since that time, as outside interference has diminished. Permanent security forces have also been established in several departments in the region because of criminal activities unrelated to the mine. The re-establishment of law and order has calmed the region.”*

Selskapet mener å ha støtte fra lokalsamfunnet: *“According to San Rafael Mayor Victor Leonel Morales, 70% of the population of San Rafael supports the project and the rest do not have an opinion with the exception of a very small number of vocal opponents who unfortunately foment discord in the region.”*

Selskapet skriver også at *“Numerous consultations were held with local communities prior to submission of the EIS [Environmental Impact Statement]. These consultations formed a significant basis for the EIS’s socio-economic assessment, assuring all involved parties that the project would provide significant positive benefits to our workers, the local and regional communities and the Guatemalan economy... Given the thorough nature of the EIS and its public availability, and further given our extensive community outreach efforts and support, the Company is confident that we met or exceeded the requirements of local, regional, national and international law prior to issuance of the exploitation license.”* Selskapet

⁵⁴ Procurador de los Derechos Humanos (2013), *Cuestionario Relatora Especial de Naciones Unidas para Defensores y Defensoras de Derechos Humanos; Grandes proyectos de desarrollo y un entorno favorable y seguro para defensores y defensoras de derechos humanos*. Se også UDEFEGUA (2013b) «*Condenamos el uso del estado de sitio para resolver problemática social derivada de imposición de empresa minera canadiense*». UDEFEGUA skriver også at staten over lengre tid har brukt en strategi hvor det fremprovoserer voldelige konflikter for å undergrave legitime motstandere som omtales som terrorister, kriminelle og lovbrøyttere.

⁵⁵ <http://noticias.emisorasunidas.com/noticias/nacionales/quedan-libres-capturados-disturbios-protestas-contramineria>.

⁵⁶ <http://www.lahora.com.gt/index.php/nacional/guatemala/actualidad/177113-declaran-estado-de-sitio-en-cuatro-municipios-de-jalapa-y-santa-rosa> og <http://www.plazapublica.com.gt/content/xalapen-el-fuerte-en-lamontana>.

opplyser at EIS'en var offentlig tilgjengelig i Guatemala City fra 15. juni til 13. juli 2011 uten at noen innsigelser ble mottatt. Eventuell fredelig motstand mot gruven kommer ifølge selskapet fra *“outlying municipalities that are not directly impacted by the project—Nueva Santa Rosa and Mataquesuintla, to name two primary villages. These towns are led by very vocal mayors who gained office by running on anti-mining platforms. We have engaged a number of municipal councilmen from these areas who have visited the project and expressed their support. Still, those two mayors refuse to visit the mine or engage with our community relations staff.”*

Når det gjelder årsaken til volden i og rundt El Escobal, skriver selskapet følgende: *“[...] the violent criminal incidents of Sept. 2012 and Jan. 2013 and others that we have experienced in the vicinity of the Escobal project are largely perpetrated by a few bad local actors and outside groups who financially and politically benefit from causing chaos in and around the San Rafael community”.*

Selskapet benekter at de fire xinka-lederne ble bortført og at en av dem ble drept. I sitt svar til rådet viser selskapet til en rapport fra Justisdepartementet (*Ministerio de Gobernación*) der det skal stå at dødsårsaken til den ene xinka-lederen skal ha vært at han ble kvalt i sitt eget oppkast etter å ha drukket for mye alkohol, samt at Xinka-parlamentets president orkestrerte sin egen bortføring. Selskapet kunne ikke fremskaffe denne rapporten etter forespørsel fra rådet.

Når det gjelder hendelsene 27. april, skriver selskapet følgende: *“On April 27, 2013, non-lethal force (rubber bullets and tear gas) was used at the mine gate against protestors armed with large sticks, clubs and machetes who were engaged in impeding traffic to and from the mine. Seven individuals were injured by rubber bullets and were treated and released at local hospitals. The security management contractor, Alberto Rotondo, was later charged with causing injuries and obstruction of justice. Within 24 hours of the incident, Mr. Rotondo was dismissed from his position... After the incident the Company conducted a thorough internal investigation, including a review of all the evidence presented by the [prosecuting authorities] at Mr. Rotondo's arraignment. From that investigation, the Company concluded that Mr. Rotondo violated the Company's rules of engagement, security protocols and direct orders from management when he ordered the use of non-lethal force to clear the mine entrance.”* Rådet har bedt om å få mer informasjon om etterforskningen og selskapets *rules of engagement*, men har ikke fått disse.

Selskapet benekter at Rotondo beordret drap på demonstranter, men vil av hensyn til den pågående prosessen ikke utdype dette nærmere. I et senere svar til rådet stiller selskapet spørsmål ved om påtalemyndighetene hadde grunnlag for å avlytte Rotondos telefon.

Når det gjelder bruk av sikkerhetsstyrker, skriver selskapet følgende: *“The project's perimeter security is provided by Grupo Golan, a well-established Israeli-based security company that was founded in Guatemala in 1987”.* Grupo Golan følger ikke *International Standards on Protocol for Security Service Providers*, men *“[After] the armed attack on our security forces in January 2013 resulted in two deaths and several injuries to our contract guards, we began private consultations with an international security consultant which adheres to the International Standards on Protocol for Security Service Providers”.*

Selskapet har også engasjert organisasjonen Business for Social Responsibility (BSR) *“to help guide our CSR and human rights programs in Guatemala”.* BSR skal gjennomføre en *“Social Performance Gap Analysis”.* Analysen skal gi selskapet en *“baseline of current status and provide recommendations”.* Videre skal BSR gjennomføre en *“Security and Human Rights Assessment”*, der de skal hjelpe selskapet *“in identifying and managing key human rights and security risks. BSR will review compliance with the Voluntary Principles and*

[Tahoe's] security risks in the context of human rights.” BSR skal også drive kompetansebygging *“to increase staff knowledge and skills to implement Tahoe Resources’ CSR, human rights and security strategies and practices in order to improve management and communications internally and externally. The capacity building will compliment and build off of the Social Performance Gap Analysis and Human Rights and Security Assessment.”* Etikkrådet har bedt om å få tilgang til BSRs rapporter og materialer, men har ikke fått disse.

6 Rådets vurdering

Rådet har vurdert om det er en uakseptabel risiko for at Tahoe Resources medvirker til grove eller systematiske krenkelser av menneskerettighetene.

Situasjonen ved San Rafael las Flores er uoversiktlig. Den pågående konflikten karakteriseres av at de involverte partene anklager hverandre for å spre løgn og feilinformasjon. Rådet registrerer at både selskapet og protestbevegelsen anklager hverandre for alvorlige menneskerettighetsbrudd som drap og bortføringer.

Etikkrådet tar utgangspunkt i rapportene fra kontoret til FNs høykommissær for menneskerettigheter i Guatemala. Høykommissæren viser til situasjonen ved El Escobal som et eksempel på at gruveselskapers sikkerhetsselskaper utøver vold mot demonstranter. Høykommissæren viser også til situasjonen ved San Rafael las Flores som eksempel på at menneskerettighetsforkjempere er særlig utsatt for vold og forfølgelse.

Selskapet har leid inn sikkerhetspersonell og er blitt assistert av lokal- og spesialpoliti for å beskytte selskapets eiendom. Disse skal ha fått selskapets menneskerettighetspolicy og opplæring om menneskerettigheter. Samtidig er det slik at selskapets egen sikkerhetssjef synes å ha beordret vold mot demonstranter.

Rådet registrerer at manglende tillit til myndighetene ser ut til å være hovedgrunnen til at konflikten også har spredt seg til omkringliggende kommuner, herunder xinkalandsbyer. Lokalbefolkningen i disse områdene kjemper mot det de opplever som en stadig innskrenkning av sine leveområder som tildeles gruveselskaper uten at de blir tilstrekkelig konsultert eller har mulighet til å stanse prosjektene. Ifølge FNs spesialrapportør for urfolksrettigheter er mangelen på reelle konsultasjonsprosesser én av hovedgrunnene til voldelig konflikt knyttet til utvinningsindustrien i Guatemala.

Det er uenighet om hvorvidt selskapet gjennomførte en forsvarlig konsultasjonsprosess før gruven ble etablert. Tahoe Resources har informert rådet om at det har fulgt Guatemalas lover i konsultasjonsprosessen, og at lokalbefolkningen derfor har blitt tilstrekkelig konsultert. Selskapet viser ellers til at det har holdt informasjonsmøter, arrangert gruvebesøk og dialogmøter og etablert en klageordning. Selskapet viser også til en *“extensive stakeholder identification”*, men har ikke delt detaljene om dette med rådet.

Protestbevegelsen sier derimot at de ikke oppdaget gruveplanene før det var for sent, og trekker frem at miljøkonsekvensvurderingen bare var tilgjengelig på Miljødepartementets kontorer i Guatemala City og dermed i praksis var utilgjengelig for de fleste. Videre trekkes det frem at en rekke formelle klager ble rettet mot konsesjonstildelingen, men at disse ble avvist av Gruve- og energidepartementet.

Etikkrådet mener at det ikke er tilstrekkelig at en konsultasjonsprosess tilfredsstiller lovens formelle krav hvis loven ikke er i tråd med internasjonale retningslinjer. Rådet har merket seg kritikken fra FNs høykommissær for menneskerettigheter og at urfolksorganisasjoner i september 2013 klaget Guatemala inn for Den interamerikanske

menneskerettighetskommisjon nettopp på grunn av manglende konsultasjoner. Etikkrådet har også merket seg at resultatet fra en rekke “*consultas*” indikerer en betydelig motstand mot gruvevirksomheten i lokalbefolkningen.

Når det gjelder risiko for fremtidige brudd, noterer rådet seg at selskapet har engasjert organisasjonen BSR til å gjennomføre en *Social Performance Gap Analysis*. Rådet har bedt om å få informasjon om innholdet i denne prosessen, men selskapet viser til at denne informasjonen er konfidensiell.

Rådet har fått tilgang til selskapets menneskerettighetspolicy, der menneskerettigheter betegnes som en “*integral part of Tahoe Resources’ ethical standards*”. Dokumentet gjør det imidlertid klart at selskapets forpliktelse overfor lokalsamfunnet begrenser seg til å respektere nasjonale lover og “kulturelle verdier” i det landet det operer i. Rådet har også bedt om andre deler av selskapets policy og systemer på menneskerettighetsområdet, men selskapet har ikke kunnet dele disse fordi rådet ikke kunne garantere full konfidensialitet.

I lys av de mange konfliktsituasjonene og volden i forbindelse med demonstrasjoner mot gruen, er det vanskelig for Etikkrådet å legge til grunn at selskapet gjør tilstrekkelig for å etterleve internasjonale normer og retningslinjer.

Rådet mener at en *social due diligence*-prosess i tråd med FNs veiledende prinsipper kunne ha bidratt til å redusere den fremtidige risikoen. I en slik prosess er det viktig at selskapet tar ansvar for sin rolle i den pågående konflikten, analyserer nøye hvem som er *stakeholders* i det konkrete området, og aksepterer at *stakeholders* som er kritiske, også skal høres. Med utgangspunkt i den fastlåste situasjonen og selskapets svar til rådet, synes det lite sannsynlig at en slik *due diligence*-prosess vil bli gjennomført i den nærmeste fremtiden.

Når det gjelder den umiddelbare risikoen for vold, har selskapet trolig rett i at situasjonen i og rundt San Rafael las Flores i dag er fredeligere enn i månedene før unntakstilstanden. Etter det rådet kan forstå, skyldes dette militariseringen som konflikten har ført til.

Etter en samlet vurdering mener rådet at det foreligger en uakseptabel risiko for at Tahoe Resources medvirker til grove krenkelser av menneskerettighetene.

7 Tilråding

Etikkrådet tilrår å utelukke Tahoe Resources Inc. fra investeringsuniverset til Statens pensjonsfond utland på grunn av en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til grove krenkelser av menneskerettighetene.

Ola Mestad
Leder

(sign.)

Dag Olav Hessen

(sign.)

Ylva Lindberg

(sign.)

Marianne Olsson

(sign.)

Bente Rathe

(sign.)